

DE MISLUKTE WRAAK,
Een Kerstvertelling voor jongens
door **E. GERDES**

AMSTERDAM, BOEKHANDEL VRH. HÖVEKER & WORMSER PRETORIA.

DE MISLUKTE WRAAK.

EEN KERSTVERTELLING VOOR JONGENS,

DOOR

E. GERDES.

~~~~~  
**TWEEDE DRUK.**  
~~~~~

BOEKHANDEL

AMSTERDAM.

VOORHEEN

PRETORIA.

HÖVEKER & WORMSER.

I.

OP DEN WAL.

Het had drie dagen achtereen in het stadje zoo hard gesneeuwd, dat de straten en wegen wel een voet hoog met sneeuw bedekt waren. Dit was een groote blijdschap voor de meeste jongens, want nu konden zij sneeuwballen maken en daarmede elkander gooien. Zij hadden er zich dan ook al lang op verheugd, te meer daar zij voornemens waren sleedje te rijden, welk vooruitzicht voor hen zeer prettig was.

Maar gelijk het dikwijls gaat met plannen die men maakt, of met vreugde die men zich voorstelt te zullen genieten, gewoonlijk komt er iets tusschenbeide. dat de plannen verijdelt en de schoonste vreugde verstoort.

Dit was dan ook nu het geval.

Op den hoogen wal, die rondom een gedeelte van het stadje liep, lag de sneeuw zeer dik, en daar hadden zich vele jongens uit de stegen en achterbuurten verzameld, om langs dien langen wal te sleëen. Het krioelde daar van kinderen, waarvan de meesten zonder opzicht waren, daar hunne ouders tijd noch gelegenheid hadden naar hen om te zien, denkende dat zij daar geen kwaad konden doen.

Het ging dan ook recht vroolijk toe op dien wal. Eenige groote jongens hadden hunne zusjes of broertjes, of ook buurkinderen, in een sleé gezet en gleden daarmede lustig voort; anderen keken toe; en nog anderen maakten een groote sneeuwpop of wierpen elkander met sneeuwballen.

Eensklaps werd de vreugde verstoord door een schok, een

stoot, een geschreeuw en het omkantelen van een sleë, waarin twee kinderen zaten, die nu van den hoogen en schuin afloopenden wal naar beneden rolden, en gewis in de half toegevroren sloot zouden terechtgekomen zijn, zoo zij niet door een hoop sneeuw en eenig struikwerk waren tegengehouden. Aan schreeuwen en huilen geen gebrek. De meisjes gilden en liepen van angst weg. De jongens waren in het eerst wel verschrikt, maar haastten zich toch de kinderen op te rapen en hen weër in de sleë te zetten. De kleinen hadden zich een weinig bezeerd, maar werden door allerlei zoete woordjes weër tot rust gebracht, en nadat ze goed ingebakerd waren, schoof een andere jongen de sleë voort.

Maar daarmee was de zaak niet afgedaan. Gijs Damme, de jongen wien het ongeluk was overkomen, en die met de sleë gevallen was, had zich opgericht en zag nu met een blik vol toorn in het rond, om te zien wie hem een poets had gebakken. Op korten afstand van hem stond Dolf Poeters, die ook op den grond had gelegen en zich nu de sneeuw van zijne knieën afwreef. Oogenblikkelijk kwam nu bij Gijs de gedachte op, dat Dolf er de oorzaak van geweest was, en te meer dacht hij dit, omdat hij Dolf niet lijden mocht en een hekel aan hem had.

„Dat heb jij gedaan!” riep hij hem toornig toe, terwijl hij de vuist tegen hem balde. „Jij hebt van achteren je voet tusschen mijn beenen gestoken, waardoor ik moest struikelen en de sleë loslaten, die daarop omkantelde. Niet waar, Piet Slob en Hein Boom?” vroeg hij, zich tot een paar jongens wendende, die in zijne nabijheid stonden; „niet waar, heeft Dolf het niet gedaan?”

Piet Slob en Hein Boom gaven geen antwoord. Zij draaiden zich grinnikend en lachend om, want zij wisten wel beter wie het gedaan had, maar wilden elkander niet verraden.

„Je bent een gemeene, laffe jongen!” riep Gijs, voortdurend Dolf aanzierende. „Maar ik zal het je wel inpeperen! Kijk, daar staat hij met zoo'n onschuldig gezicht, alsof hij niets gedaan had! Maar dat doen die vrome Davidjes altijd. Ze hebben het achter de mouwen.”

„Ik heb het niet gedaan!” zeide Dolf.

„Ja, zoo spreek je altijd,” hernam Gijs. „Je bent een fijne geniepert. Wacht maar! Ik heb nog meer met je af te rekenen,

voor het klikken van laatst in de school, waar je tegen den meester zei dat ik de ruit had ingegooïd. Niet waar, Piet Slob en Hein Boom? Heeft hij het niet geklikt? En heeft hij niet gemaakt dat ik den heelen middag in het hok moest zitten?"

Piet Slob en Hein Boom gaven wederom geen antwoord, maar keken naar een anderen kant.

Dolf Poeters had geen lust langer uitgescholden en beleedigd te worden. Hij koos de wijste partij en ging heen, om de boodschappen te doen, die zijn vader hem had opgedragen. Gijs zond hem nog eenige scheldwoorden en bedreigingen achterna, maar Dolf deed, alsof hij ze niet hoorde, en ging stil zijns weegs.

Piet Slob en Hein Boom haastten zich nu naar een hoop sneeuw, waar zij ballen maakten en deze links en rechts rondwierpen, terwijl Gijs nog altijd op dezelfde plaats staan bleef, kwaad op zichzelf, dat hij Dolf niet beet had gepakt. Maar eigenlijk had hij dit niet durven doen, want Dolf was tegen hem opgewassen.

„Ik zal hem wel krijgen!" bromde hij. „'t Is een geniepert, een klikspan! Ik zal mij wel op hem weten te wreken. Wacht maar!"

Hij dreigde Dolf nogmaals van verre met de vuist, maar deze zag er niets van, 't geen Gijs ergerde, want hij zou zoo gaarne aan zijne wraak lucht hebben gegeven. Toen hij nu merkte dat zijne bedreigingen voorshands ijdel waren, stond hij een oogenblik stil, om te bedenken wat hij doen zou. Had hij nu de vraag overlegd, of 't ook mogelijk was dat Dolf geheel onschuldig was, dan zou hij goed gehandeld hebben. Maar hier toe kwam hij niet. Bij hem stond het vast dat Dolf dit kwaad had veroorzaakt, en — wreken zou hij zich op hem. Hij kon nu eenmaal Dolf niet uitstaan; hij haatte hem. De oorzaak tot dien haat lag echter niet bloot in het gebeurde op den wal en in de school, maar had een dieperen grond, die reeds uit enkele woorden was gebleken en waarop wij straks zullen terugkomen.

Gijs was echter te boos en te nijdig om zich verder aan wintervermaak over te geven. Met de beide handen in den zak en

in zichzelf brommende, sloeg hij geen acht op 't geen Piet Slob en Hein Boom deden, maar draaide hun den rug toe en ging heen, bij zichzelf overleggende hoe hij zich het beste en spoedigste op Dolf Poeters zou kunnen wreken.

II.

I N D E G A N G.

Gijs bleef doorbrommen en smeedde onder het voortgaan allerlei booze plannen tegen Dolf. En merkwaardig is het, zooals gijzelf wellicht ondervonden zult hebben: wanneer men iets kwaads tegen zijn naaste bedenkt, worden de booze gedachten zoo menigvuldig, dat men er haast van terugschrikt. Vanwaar komen die booze gedachten? Uit het onreine hart. De Heere Jezus zelf heeft het gezegd, dat uit het hart voortkomen booze bedenkingen, doodslagen en veel andere kwade dingen. Daarom is het zoo noodig dagelijks tot God te bidden: „Schenk mij een rein hart!” en even noodig is het tegen elke opkomende booze gedachte te strijden.

Gijs wist heel goed dat hij boos was en dat zijne plannen tegen Dolf niet veel deugden, maar hij bestreed ze niet en nog minder bad hij om reinheid des harten. Hij ging door, en onderwijl kwam hij met een plan gereed om zich op Dolf te wreken. Maar daartoe behoefde hij eenig geld, en daar hij dit niet bezat wilde hij zijn putter verkoopen, of tegen een sijsje verruilen en nog geld overhouden.

Hij sloeg nu een smal straatje in en bleef staan voor een huisje, dat blijkbaar door een vogelkoopman bewoond werd; althans bezijden het smalle venster hingen een paar kooien met sijsjes, en door de geopende deur zag men in de gang een menigte kooien hangen met vinken en kanarievogels, terwijl aan de zoldering een teenen korf hing, waarin een paar witte tortelduiven, die, niettegenstaande sneeuw en ijs, haar weemoedig koekeroe lieten hooren, misschien met een zucht over het gemis van hare vrijheid. De sijsjes sprongen heen en weër; evenzoo de vinken,

die in een benauwd kooitje zaten en wellicht dachten: „Wat zijn de menschen toch wreed, om ons in zulk een enge gevangenis op te sluiten!”

Gijs, die veel van vogeltjes hield, keek eventjes naar de kooitjes, bleef een oogenblik turen naar een der sijsjes en trad toen de gang in. Bijna tegelijk kwam uit eene kamer, die in gemelde gang uitliep, een dikke vrouw, zeer slordig gekleed in jak en rok, met een kind op haar arm, en Gijs ziende, vroeg zij:

„Wou je mijn man spreken? Hij is niet thuis, maar komt zeker dadelijk terug. Hij is slechts even om een boodschap. Kan je niet wat wachten?”

„Jawel,” antwoordde Gijs.

„Kan ik ook altemet de boodschap aannemen?” vervolgde de vrouw. „Kom je spreken over je putter?”

„Ja,” antwoordde Gijs. „Ik wou mijn putter ruilen tegen het sijsje, dat bij het raam hangt.”

„Mijn man heeft gezegd,” hernam de vrouw, „dat je het sijsje kondt krijgen, als je hem den putter braecht.”

„Heel goed,” zei Gijs, „maar ik moet een schelling toe hebben. De putter is wel een gulden waard, en een sijsje kan men krijgen voor een zuur gezicht. De mijne zingt heel mooi en kan heel aardig putten.”

„Dat is wel mogelijk!” zei de vrouw. „Maar mijn man zegt dat 't lastige beesten zijn, die hij nooit bij andere vogels kan zetten, omdat ze alles vernielen.”

„De mijne niet!” riep Gijs met hartstoet uit. „De mijne is heel mak.”

„'t Kan zijn,” zei de vrouw. „Maar mijn man wil geen schelling toegeven. Je moet dan maar wachten totdat hij komt.”

Bij deze woorden ging de vrouw de kamer in en sloot de deur, want 't was nog al koud in de gang. Gijs voelde er echter niets van. Hij was aan koude gewoon en zijn goede moeder had er voor gezorgd, dat hij warmpjes in de kleeren zat.

Die goede moeder! Dacht Gijs wel aan haar, toen hij daar zoo alleen in de gang stond? En zoo hij aan haar dacht, viel het hem dan wel in, hoe die goede moeder, die zoo zwak en ziekelijk was, moest tobben voor het dagelijksch brood, en zich-

zelve dikwijls het noodige onthield om haar eenigen zoon kleëren en onderhoud te verschaffen?

Neen, daaraan dacht hij niet. Wanneer hij dit gedaan had, zou hij hier niet in de gang gestaan hebben, met het voornemen zijn putter te verkwanselen en van het bij den ruil bedongen geld iets aan te schaffen waarmede hij Dolf kwaad wilde doen, maar dan zou hij naar huis gegaan zijn, zijn goede moeder om den hals gevlogen en gezegd hebben: „Moeder, ik was bezig eenig kwaad te bedenken; maar toen ik daarbij dacht aan u, hoe zuur het u wordt het brood te verdienen met strijken, en hoeveel verdriet ik u al heb aangedaan, gaf ik die booze bedenkingen op en kom nu bij u zitten, om, als ik kan, u wat te helpen.” Hij had nog meer kunnen zeggen. Die goede moeder vermaande hem elken dag om toch een beste jongen te worden, goed te leeren, om daarna, over een half jaar, als hij van school afgang, op een ambacht te gaan en door vlijt en oppassendheid iets te verdienen, waardoor moeders zorgen zouden verlicht worden. Hij had er aan moeten denken, hoe zijne moeder dagelijks tot God bad, dat Hij haar, die een arme weduwe was, toch mocht steunen en haar zoon een eerlijk en goed hart geven, opdat hij mocht opgroeien tot eer van God en tot vreugde van alle menschen. Hij had zich voor den geest moeten brengen, dat zijne moeder hem elken morgen iets uit den Bijbel voorlas en hem door voorbeelden uit de Heilige Schrift bewees dat allen, die God vreezen, voor tijd en eeuwigheid zullen gezegend zijn.

Dat alles wist hij, maar hij sloeg moeders vermaningen in den wind; en kwam al eens het voornemen in hem op om niet zoo ondeugend te wezen, en had hij ook zelfs wel eens berouw, als hij tranen van kommer en verdriet in moeders oogen zag, toch duurde dat berouw niet lang. Dat kwam omdat Gijs zijne hulp en toevlucht niet zocht bij God. Wanneer hij den Heere ernstig en oprecht gebeden had zijn hart te veranderen [ten goede, zou hij wel een betere jongen geworden zijn. Maar Gijs hield niet van God. Hij was bang voor Hem, en daarom dacht hij er ook niet aan om tot God te bidden, ofschoon zijne moeder hem hiertoe aanspoorde. Hij had een hekel aan den Bijbel, omdat

daarin geschreven staat, dat de vreeze des Heeren het beginsel is van alle wijsheid; en hij wou ook niet naar de Zondagsschool omdat de onderwijzer altijd teksten opgaf om te leeren, die jongens zooals Gijs van schaaante moesten doen blozen.

En nu nog iets. Hij wilde zijn putter verruilen. Mocht hij dat? Wat zou moeder zeggen als zij het vogeltje niet meer zag, dat haar zoo dikwijls door zijn gezang opvroolijkte? Verleden jaar herfst was Gijs eens op een middag uit school gekomen en had gezegd: „O moeder, Piet Slob heeft zoo'n mooien putter gevangen. Ik wou dat ik hem had. Er hangt op zolder nog een kooitje daar hij in kan, en Piet wil hem wel verkoopen, maar hij wil er tien stuivers voor hebben. Toe moeder, mag ik hem koopen?”

„Maar je hebt immers geen geld,” gaf moeder ten antwoord. „En ik kan het niet missen.”

Gijs liet moeder echter niet los. Hij wist den putter zoo heerlijk af te schilderen: hoe fraai hij was, hoe mooi hij kon zingen, en hoe prettig het voor moeder zou zijn als de vogel in de kooi hing, boven den schoorsteenmantel, en zij dan onder het strijken zijn vroolijk gezang zou vernemen. En voorts vleide hij zijne moeder zoo lang, tot zij eindelijk zei: „Nu, we zullen eens zien.”

Toen wist Gijs genoeg. De goede moeder was wat zwak en hoopte altijd hem door liefde te winnen en op den goeden weg te brengen. Gijs kreeg den putter. 't Was wezenlijk een allerliefst diertje, dat altijd even vroolijk was en allerlei kunstjes kon doen. Gijs was er zeer blij mede, ofschoon hij wist dat het moeder menige ontbering gekost had om hem in 't bezit van den vogel te stellen.

En nu zou hij dien vogel wegdoen, zonder verlof te vragen?

Gijs beantwoordde aldus die vraag: „Vooreerst is het mijn eigen vogel. Moeder heeft hem mij gegeven; dus ik kan er meê doen wat ik wil. Maar om moeder tevreden te stellen, die nu eenmaal aan een vogel gewend is, zal ik haar zeggen dat een sijsje veel meer waard is; dat putters zooveel hennepzaad kosten en sijsjes goedkooper voeder eten, en dan . . . en dan . . . dan zal ik op een gunstig oogenblik, als ik een sijsje heb, den vogel verruilen, en dan . . . dan heb ik meteen geld, waarmee ik mij op Dolf kan wreken.”

Hij stond nog altijd in de gang te denken en te kijken, tot opeens de vogelkoopman in huis kwam. Nu bracht Gijs nogmaals zijn voorstel te berde en het slot van hunne onderhandeling was, dat de koopman hem voor den putter het sijsje wilde geven en twee dubbeltjes toe, niet meer.

Gijs rekende eerst uit of hij voor die twintig cents datgene koopen kon, wat hij voor zijn plan bestemd had. 't Was wel wat schraal, maar het ging toch, en kort vóór Kerstmis, dus over een dag of drie, zou hij den vogel brengen en het sijsje kunnen halen.

Met deze afspraak waren beiden tevreden en ging Gijs heen.

Maar of Gijs wel gelukkig en tevreden was? Ik kan het niet gelooven. Iemand die kwaad doet kan onmogelijk gelukkig zijn; de Heilige Schrift zegt dan ook: „De goddeloozen hebben geen vrede.”

III.

GOED EN KWAAD.

Onderwijl Gijs dergelijke booze plannen smeedde, vervolgde Dolf zijn weg. Wij hebben gezien dat hij op den wal was, toen de kinderen daar aan 't sleeën waren. 't Ware misschien beter geweest zoo hij daar niet was gekomen, en eigenlijk gezegd had hij er ook niet noodig heen te gaan. Zijn vader had hem opgedragen een briefje te brengen naar een boekverkooper, en ware hij nu regelrecht de straat doorgegaan naar de markt, waar de boekverkooper woonde, dan zou hij niet met Gijs in aanraking gekomen zijn en diens beleedigende woorden niet gehoord noch zijne wraakzucht opgewekt hebben! Maar zoo gaat het: kleine oorzaken hebben dikwijls groote gevolgen, en als Dolf het had kunnen voorzien hoe onaangenaam die gevolgen voor hem zouden zijn, hij zou er zich wel voor gewacht hebben den wal over te gaan, die niet op zijn weg lag en hem zelfs een omweg kostte.

Doch aan den anderen kant kunnen wij het hem best ver-

geven dat hij dien omweg maakte. Dolf was een echte jongen, die ook van een winterpretje hield en even gaarne met sneeuwballen wierp als alle ferme jongens. Toen hij dicht bij de stad kwam, hoorde hij het gejuich der kinderen op den wal en zag hij de sleden in beweging. Geen wonder derhalve, dat hij den rechten weg verliet, om eens even te kijken naar het sneeuwballengooien en naar het sleeën der kinderen. Weldra stond hij midden tusschen hen in en wilde den wal dwars oversteken, toen Piet Slob en Hein Boom hem van achteren tegen Gijs duwden, waardoor deze struikelde en met de slede omviel.

Zie, dit alles zou niet gebeurd zijn, zoo Dolf dien omweg niet gemaakt had.

Na dit ongeval haastte zich nu Dolf naar de markt te gaan, en hoewel hem de beschimpingen van Gijs een weinig hinderden, vergat hij ze toch spoedig, daar hij zich thans bezigheid met het doel van zijne boodschap, die mij aanleiding geeft om u eenigszins nader met onzen knaap bekend te maken.

Dolfs vader was tuinman en woonde op een groot kwartier afstands van het stadje, waar hij een grooten tuin bezat met daaraan verbonden bloemkwekerijen. Het spijt mij dat het nu juist winter is; anders zou ik gaarne eens met u dien tuin doorgegaan zijn en u de prachtige bloemen getoond hebben, die Dolfs vader aankweekte. Zijn huis stond des zomers midden in een bloemengarde en vele menschen uit het stadje gingen bij schoon weder derwaarts, om die heerlijke voortbrengselen der natuur te bewonderen en hun geur te genieten. Langs den tuin achter het huis liep een breede, diepe sloot, zoodat onze tuinman van dien kant gevrijwaard was tegen zoo menige baldadige hand, die hem van zijne bloemen berooven wilde, terwijl er langs den voorkant een hek stond, dat den vrijen toegang tot den tuin afsloot.

Onze tuinman stond in de geheele buurt bekend niet slechts als een knap en ijverig hovenier, maar ook als een godvruchtig man, die door zijn handel en wandel getuigenis gaf, dat God te vreezen en den Heere lief te hebben voor den mensch het gelukkigste is op aarde. Reeds als jongeling had hij den Heere gezocht en ook getracht anderen tot het zoeken van den Heere te bewegen. Elken Zondagmiddag verzamelde hij de kinderen

uit de buurt in de achterkamer van zijn huis, vertelde hun wat God gedaan had om de menschen zalig te maken, en leerde hun de schoone geschiedenissen der Heilige Schrift, waarna hij geregeld met hen een psalm of een lied zong, dat het harte vroolijk stemde.

Nu had onze tuinman aan de kinderen beloofd het aanstaande Kerstfeest op een bijzondere wijze met hen te vieren. Tot dusver had hij zijne Zondagsscholieren op de Christelijke feestdagen slechts verblijd, door hun een fraai gedrukt lied of ook wel een mooi tekstkaartje te schenken, maar thans wilde hij hen eens verrassen met iets dat zij nog nooit gezien hadden. Hij had gelezen op welke wijze de kinderen in Duitschland het Kerstfeest vieren, en wel door op den feestavond een groen denneboompje met lichtjes te versieren en aan de takken allerlei kleine geschenkjes te hangen, bestemd voor de jeugd. Deze wijze van Kerstfeestviering was — althans zoo werd hem verhaald! — het eerst bedacht door den grooten hervormer Luther. Deze stond eens op een Decemberavond voor zijn venster en zag, door het donkere loof van de denneboomen heen, de prachtige sterren aan den hemel flikkeren. Dat donkere loof en die schitterende sterren verkondigden hem niet slechts de grootheid en majesteit Gods, maar zij spraken ook van 's Heeren liefde, vooral toen hij daarbij dacht aan de ster, die eenmaal boven Efrata's velden blonk, toen het Licht der wereld op aarde kwam en de Heiland in Bethlehem geboren werd. De hervormer werd hierdoor zoo getroffen, dat hij op de gedachte kwam iets dergelijks na te bootsen, dat in 't klein denzelfden indruk bij anderen zou teweegbrengen als het gezicht daarvan op hem had gemaakt. En nu plaatste hij een denneboompje in een pot, zette dien op Kerstavond in zijn woonvertrek, versierde den boom met lichtjes en hing er allerlei kleine geschenken aan of legde deze neer aan den voet van den boom. Toen riep hij zijne vrouw en kinderen, die opgetogen waren over dien schitterenden boom. Luther vertelde toen de beteekenis van een en ander, en wees op Hem, wiens geboorte zij vierden en van wien al het goede afdaalt, dat wij ontvangen, waarna hij met vrouw en kinderen een zijner liederen zong.

Sedert dien tijd werd in Duitschland het Kerstfeest bijna algemeen op dergelijke wijze in de huisgezinnen gevierd, maar er verliepen eeuwen voordat zulk eene feestviering hier te lande ingang vond. Sedert eenige jaren echter is zij ook hier in zwang gekomen, en op vele Zondagsscholen brandt op een der Kerstdagen zulk een boompje, waarbij dan steeds moet gedacht worden aan Hem, die als de ster Jakobs schitterde in den donkeren nacht des levens.

En nu wilde onze tuinman ook eens zijne Zondagsschoolkinderen met zulk een boompje verblijden en hen daarbij met eenige geschenken verrassen, met boekjes, met prenten en met alles wat voor een kinderhart welkom is. 't Spreekt vanzelf dat de kinderen uit de buurt er den mond vol van hadden en bijna over niets anders keuvelden dan over het genot, dat zij smaken zouden, wanneer zij onder den stralenden boom zouden gezeten zijn, hunne liederen zouden zingen en feest zouden vieren ter eere van Hem, die ook de Heiland der kinderen is. Doch niet alleen de kinderen uit de buurt spraken over de aanstaande Kerstfeestviering ten huize van Poeters, den tuinman, maar ook de kinderen van de stad hadden er den mond vol van, en menige knaap en menig meisje benijdde al de kinderen, die er deel aan zouden nemen.

Ook Gijs had er van gehoord. Hij zou het wel prettig gevonden hebben, ook eens een kijkje naar den Kerstboom te mogen nemen, daar deze voor hem nieuw was, en even gaarne zou hij een geschenkje ontvangen hebben, maar hij ging op geen Zondagsschool en had er ook een hekel aan. 't Zou hem meer om de heb-heb te doen zijn geweest dan om in kinderlijke blijdschap 's Heeren geboortefeest te vieren. En voor zulke kinderen heeft het Kerstfeest niets.

Ik zou gaarne gezien hebben dat Gijs andere en betere gedachten gehad had en dat hij begeerig was geweest naar hemelsche dingen; maar Gijs was nu eenmaal zoo, en er moest nog eerst veel met en in hem gebeuren, voordat zijn hart ontvangbaar zou worden voor de blijde boodschap, dat de Heiland in de wereld gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren was.

Ja, Gijs was nu eenmaal zoo, en het voorval op den wal had hem niet beter gemaakt, maar zijn hart nog meer vervuld met wrok. Hij had voorgenomen zich op Dolf te wreken en wilde dit doen op een in ons oog zeer laffe en lage wijze. Ware hij in zijn drift op Dolf losgegaan en had hij hem een stomp gegeven, dan zou dit wel niet prijzenswaard zijn geweest, maar men zou het toegeschreven hebben aan een oogenblikkelijke opwelling en het verklaarbaar hebben gevonden. Doch dit durfde hij niet. Dolf was hem veel te veel mans, en daarom wilde hij hem liever op een arglistige wijze kwaad doen, zooals een hond, die iemand van achteren aanvalt en bijt. Nu hij de Kerstfeestviering niet kon bijwonen, gunde hij deze ook aan anderen niet en allerminst aan Dolf, en daarom had hij booze plannen beraamd om die Kerstfeestviering te verstoren.

Het kwam in Dolfs gemoed niet op, dat zulke dingen door Gijs werden bedacht. Hij had zich naar de markt begeven en den boekverkooper vaders briefje ter hand gesteld en wandelde nu weêr huiswaarts met het ontvangen antwoord, dat de boekverkooper er voor zorgen zou, dat vader een dag vóór het feest in het bezit der boekjes en liederen zijn zou.

IV.

IN DE SLOOT.

De avond, bestemd voor de Kerstfeestviering, was gekomen, en vele kinderen stonden reeds een half uur tevoren bij het hek van de tuinmanswoning, wachtende op het oogenblik dat zij zouden binnengelaten worden. Het was donker weêr; er hing sneeuw in de lucht. Een paar nachten had het gevoren, zoodat de slooten dicht waren, maar 't was gevaarlijk er op te rijden, daar 't ijs nog niet dik genoeg was. De kinderen voelden echter niets van de koude. Zij waren warm aangekleed en ook warm van binnen, vervuld als hun hart was van de vreugde, die hun wachtte. Gij hadt eens moeten hooren wat zij elkander vertelden

en vroegen. De een had een tipje van den boom gezien; de ander had gehoord dat er een mand vol krentebroodjes gebracht was; een derde sprong op van blijdschap bij de gedachte dat ze lekkere warme melk zouden drinken; een vierde hoopte een mooie geschiedenis te hooren vertellen; een vijfde had een nichtje, die in Duitschland geweest was en daar een Kerstboom gezien had, en o, die was zoo mooi geweest!

Al die gesprekken getuigden hoezeer zich de kinderen met het verwachte feest bezighielden. En dat kon ook niet anders, want „uit den overvloed des harten spreekt de mond”, zegt de Heilige Schrift. Hun hart was blijde en deze blijdschap drukten zij door woorden uit.

Werd nu maar het hek geopend! Maar dit duurde nog een poosje. Het was pas vijf uur, en de tuinman had gezegd, dat zij precies te half zes zouden binnengelaten worden. Zij moesten dus geduldig wachten.

Terwijl de kinderen voor het hek stonden, liepen drie jongens den veldweg op buiten het stadje. Rechts van dien weg stond een molen, en vandaar kon men een smal pad bereiken, dat langs de sloot liep achter de tuinmanswoning. Dicht bij den molen gekomen, bleven de drie jongens stilstaan. Zij konden vandaar het achterhuis zien, waar in een groot vertrek de feestviering zou plaatshebben.

Wij kennen deze drie jongens reeds. De een was Gijs Damme en de beide anderen waren zijne karnuiten Piet Slob en Hein Boom, die geen haar beter waren dan hij, en terstond hunne ingenomenheid hadden te kennen gegeven met het plan, dat (Gijs hun had beschreven. De afspraak was geweest, dat zij tegen het vallen van den avond in het kleine straatje bij den wal zouden samenkomen, om dan met hun drieën de grap uit te voeren, zooals zij het noemden. Piet Slob en Hein Boom waren er reeds, maar Gijs liet zich nog wachten.

Waar was Gijs?

Gij weet dat hij zijn putter verkocht en twintig cents met een sijsje toegekregen had. Allerlei leugens had hij moeten bedenken, om zijne moeder wijs te maken dat het sijsje veel meer waard was dan de putter, en dat hij onder den staart van den putter

een zweer ontdekt had, waaraan de vogel spoedig moest sterven. Hij beroemde zich zelfs op zijne slimheid, dat hij den vogelkoopman zoo bedot had. Moeder twijfelde wel een beetje aan de waarheid van 't geen Gijs zei, maar zij was te zwak om het te onderzoeken en had het ook in de laatste dagen vóór Kerstmis zoo druk met strijken en naaien, dat zij er zich verder niet meê bemoeien kon.

Die leugen was hem dus voorshands gelukt, maar dat hij er voordeel van zou hebben, betwijfel ik. Hij had ook niet aan moeder gezegd dat hij twintig cents had toegekregen. Ook niet dat hij voor dit geld eenige voetzoekers en sissers gekocht had, die hij voor zijn plan wilde gebruiken en zoolang achter de hanebalken op zolder verborgen had.

Gijs stond op dien bewusten namiddag als op heete kolen. Hij wilde naar het kleine straatje, om zich bij de jongens te voegen, maar moeder had allerlei boodschappen voor hem, zoodat hij vreesde niet op den afgesproken tijd te kunnen komen. Toen het echter vier uur sloeg, kon hij het niet langer uithouden en verzon opnieuw een leugen, om maar weg te kunnen gaan. Hij vertelde aan moeder, dat de tuinman Poeters een groot feest gaf aan de kinderen zijner Zondagsschool, en dat er een Kerstboom zou branden, en dat, en dat, en dat . . . en zoo ging hij voort te vertellen wat hij van anderen gehoord had en wat ook waarheid was. Maar nu kwam de leugen. Hij zei, dat Dolf hem een uur geleden op straat gevraagd had of hij niet eens kwam kijken naar dien mooien boom en luisteren naar de geschiedenis van het Kerstfeest en naar alles wat daar gesproken, gezongen en verteld zou worden.

Moeder verwonderde er zich wel over, dat Gijs dit met zooveel ophef mededeelde, want zij had bij hem, tot hare droefheid, nooit eenige belangstelling in een Christelijk feest opgemerkt. Maar zij wilde het zich niet opdringen dat Gijs loog. Een moeder denkt altijd het beste van haar kind, vooral eene moeder, zwak als vrouw Damme. Zij geloofde dus wat Gijs had gezegd, en hopende dat het hem tot vreugde en zegen zou zijn, liet zij hem heengaan, terwijl zij zich weêr aan den arbeid begaf om haar karig stukje brood te verdienen.

Niemand blijder dan Gijs! Ademloos kwam hij dan ook in het kleine straatje aan, en gezamenlijk begaven zij zich nu langs den veldweg naar den molen, waar Gijs hun alles haarfijn zou meêdeelen wat zij doen zouden.

't Was nog donker in het achterhuisje van den tuinman, maar na een poosje blonk er een kleine flikkering op de ruiten van het venster der achterkamer, straks gevolgd door een tweede, een derde, totdat het venster zoo schitterend verlicht was, alsof daarachter louter kleine zonnetjes brandden. 't Waren wel geen zonnetjes, maar kleine kaarsjes, die aan den Kerstboom bevestigd waren en nu door den tuinman aangestoken werden. De drie jongens konden wel het licht, maar niet den boom zien. Een poosje later hoorden zij het gejuich der kinderen, die nu binnengelaten waren en, na eerst vol verbazing den boom aanschouwd te hebben, in hunne handen klaptten van blijdschap en in blijde tonen hunne verwondering te kennen gaven.

Gijs en zijn beide karnuiten hadden ook het gejuich gehoord. Misschien dachten Piet Slob en Hein Boom een oogenblik: „Och, waren wij ook maar in die kamer, onder de feestvierende kinderen! 't Is daar zeker veel aangener en gezelliger, dan bij den kouden, donkeren molen!” — Maar hun hart was zoo boos en zoo geneigd om kwaad te doen, dat zij elke influistering ten goede terstond onderdrukten. Maar al zouden zij ook berouw gehad hebben van hun boos voornemen en liever huiswaarts gekeerd zijn, Gijs dacht daar in de verste verte niet aan. Hij was en bleef woedend op Dolf, dien hij als zijn grootsten vijand beschouwde en wiens vreugde hij dezen avond wilde vergallen, zoo het hem gelukte.

Ja, zoo het hem gelukte!

Booze menschen bedenken veel kwaad tegen allen die God vreezen, maar God laat niet altijd toe dat zij hunne aanslagen kunnen ten uitvoer brengen. Ja, het gebeurt zelfs dat zij, die anderen leed willen aandoen, niet slechts daarin teleurgesteld worden, maar zelf in leed vervallen. Herinner u slechts de geschiedenis van de jongens, die den profeet Elisa bespotten. Hoe treurig liep het met hen af! Ook Gijs zou het ondervinden, dat het de Heere is, die alle dingen bestuurt en tot den boosdoener zegt: „Tot

hiertoe en niet verder!" Ja, wat meer is, hij zou te goeder ure leeren, dat er een God is, die, al zocht Gijs Hem niet, gedachten des vredes heeft en zich over zondaren ontfermen wil.

„Ben je klaar?" vroeg Gijs aan de beide jongens.

„Al lang," antwoordden zij.

„Goed," vervolgde Gijs, vier voetzoekers uit den zak halende, „hier is er een voor Piet, een voor Hein, en de beide andere houd ik. Wanneer wij nu vlak onder het venster staan van de achterkamer, waar de boom brandt, — merkt ge wel dat het venster open is, zeker wegens de benauwdheid van binnen! — als wij er nu vlak onder staan, zeg ik, dan steekt Hein een lucifer aan, wij houden den voetzoeker eventjes in de vlam, en . . . dan gaat de voetzoeker met een gesis en gezwaai door het geopende venster midden in de kamer. Wat zullen ze dan schrikken en uit elkander stuiven! Ik denk dan ook wel dat ze van angst zullen wegloopen, en misschien krijgt Dolf het vuur van den voetzoeker vlak op zijn neus. Dan zou hij zich branden. Ha! ha! ha! Wat zal ik lachen, als ik dan later zijn aangebranden neus zie!"

Piet Slob en Hein Boom proestten het uit van lachen over deze woorden.

„Komt, laat ons gaan," zei Gijs. „Hoort eens hoe ze zingen. Maar ik zal hun dat zingen wel afleeren."

„Maar ben je er zeker van, dat de sloot goed dicht en het ijs sterk genoeg is om ons te dragen?" vroeg Piet.

„Maal je daar nog om?" riep Gijs vragend uit. „Ik kan er wel op dansen, zoo sterk is het. . . . Komaan! Volgt mij maar. Wij hebben licht genoeg uit het venster."

Gijs liep vooruit, en toen zij alle drie op 't ijs waren, zei hij, terwijl hij met den rechtersvoet hard op 't ijs stampte: „Zie je wel dat het sterk genoeg is? Ik wil er wel op springen en dansen."

Hij sprong een paar keeren op en neer en . . . krak! krak! zei het ijs, dat onder Gijs' voeten wegzonk, terwijl hijzelf diep in 't water viel. Tegelijkertijd was er ook een groote scheur gekomen op de plaats waar de beide andere jongens stonden. Het ijs was losgeraakt en begon te deinzen. Nauwelijks zagen en voelden dit Piet Slob en Hein Boom, of inplaats van hun

makker te hulp te komen, sprongen zij dadelijk het ijs af en liepen naar den molen.

't Was schandelijk! Doch op de goede trouw van groote en kleine booswichten valt weinig te rekenen.

„Help! Help!” schreeuwde Gijs, die tot bijna aan den hals in het water lag en zich aan den rand van 't ijs vasthield.

Gelukkig bevatte de sloot geen stroomend water, anders zou dit zijne voeten opgeheven en hem met kracht onder het ijs gedreven hebben. Wel viel het Gijs moeilijk zich vast te houden, daar het ijs gedurig afbrak, maar met inspanning van alle krachten gelukte hem dit, terwijl zijn klagelijk geroep om hulp tot aan de overzijde gehoord werd. Ook boven hem werd dit vernomen. God had geen lust in zijn dood en zond hem tijdige hulp.

V.

IN DE BEDSTED E.

Tuinman Poeters had met de kinderen een Kerstlied gezongen en wilde hun nu de geschiedenis van 's Heilands geboorte verhalen, toen eensklaps het geroep van Gijs om hulp in zijne ooren drong. Hij luisterde, ging naar het geopende venster, luisterde nogmaals, hoorde andermaal het geroep, en begreep nu dat er iemand door het ijs heen in de sloot gevallen was. Hij verzocht nu den kinderen eenige oogenblikken stil te blijven zitten en haaste zich met Dolf naar de gang, waar hij zijne vrouw en den tuinknecht aantrof, die ook reeds het geroep gehoord hadden. Voorzien van een brandende lantaarn spoedden zij zich naar de sloot en zagen weldra Gijs, die zich nog met alle macht aan het ijs vastklemde en erbarmelijk schreeuwde. De tuinknecht had een plank gegrepen, legde die over het ijs, en zoo gelukte het bij den drenkeling te komen, dien zij terstond herkenden en niet zonder veel moeite uit het water ophaalden en in huis brachten.

Wat was Gijs nat! Het koude bad joeg hem een rilling door

de leden, maar hij voelde er niets van uit angst voor de gevolgen. Gij kunt dus denken, hoe welbehagelijk het hem was toen hij straks in de keuken van zijn natte kleederen werd ontdaan, goed afgewreven werd, droog ondergoed aankreeg en zich bij de kachel mocht warmen. Gelukkig voor hem dat hij geen slootwater naar binnen gekregen had, maar toch, het koude bad was hem niet te best bekomen, en de tuinman oordeelde het noodig dat hij een paar uur onder de warme dekens in een bed moest liggen, teneinde de kwade gevolgen te ontgaan, die zulk een winterbad meëbrengt. Maar waar den jongen te brengen? De tuinman had een goeden inval. In de achterkamer, waar het feest werd gevierd, was eene bedstede, waarin gewoonlijk de tuinknecht des nachts sliep. Daarin zou Gijs best een paar uur kunnen liggen en mogelijk nog iets hooren en zien van 't geen er bij den Kerstboom plaats had. Zoo gedacht — zoo gedaan. Dolf liep vooruit, tusschen de kinderen door, opende de beide deuren der bedstede, en werd gevolgd door zijn vader, die Gijs op zijne armen droeg, den jongen in de bedsteê lei, hem goed en warmpjes dichtstopte en hem toefluisterde: „Zie zoo! Blijf daar nu maar wat liggen. Vouw je handen en dank God, die je van den dood heeft gered. Doe daarna je oogen en ooren goed open, om te zien en te hooren wat hier gebeurt en gesproken wordt. Misschien zal je dat tot zegen zijn!”

Gijs zei niets. En geen wonder. De schaamte had zijn mond gesloten. Met welk een boos oogmerk was hij gekomen, en hoe vriendelijk en vol liefde was hij gered, geholpen en verpleegd door hen, wier Kerstvreugde hij had willen verstoren. Hij durfde Dolf dan ook niet aanzien; Dolf, die zich alle moeite gegeven had om hem uit het water te trekken, die hem had gedroogd en gewreven, en bereid was geweest zich van zijn eigen kleêren te ontdoen, om hem daarmee te dekken. O, hoe schaamde hij zich! Had hij gedurfd, dan had hij het luide uitgeroepen: „O Dolf! Gij zijt veel beter dan ik! Ik ben een goddelooze jongen, vol zonde en boosheid! Vergeef het mij!” Maar hij durfde dit niet zeggen.

Dolf en zijn vader hadden hem niet gevraagd hoe het kwam, dat hij juist op dezen Kerstavond en zoo ver van huis door het

ijs was gezakt. Denk niet dat de tuinman dit door de haast vergeten had te vragen, — o neen! Dolfs vader kende Gijs en had terstond begrepen dat de jongen niet met goede bedoeling over het ijs gekomen was, vooral toen hij eenige voetzoekers in zijn zak vond. Maar hij wilde het hem niet vragen, om hem geen verwijt toe te voegen. Zoo Gijs schuldig was, dan moest hijzelf gedrongen worden tot erkentenis van zijn booze bedoelingen.

Gijs lag in de bedstede onder de dekens. De deuren daarvan stonden open, zoodat hij alles kon zien, en hooren wat de kinderen zongen en hun werd verteld. 't Spreekt vanzelf dat de kinderen een weinig druk waren. 't Gebeurt dan ook maar zelden, dat op eene Kerstfeestviering een onderwijzer met een jongen op den arm het feestvertrek binnentreedt en dien jongen in de bedstede legt. Maar het gelukte onzen tuinman spoedig de kinderen tot stilte te brengen en daarna noodigde hij hen uit het volgende lied te zingen:

Wie is op aard gekomen,
 Hoog uit den hemel neêr?
 Wie heeft mij opgenomen
 In zijne liefde teêr?
 Wie heeft voor mij gegeven
 Zijn leven in den dood,
 Ofschoon ik heb misdreven,
 Misdreven, ach, zoo snood?

Na dit lied was de orde weêr geheel hersteld, en nu plaatste zich vriend Poeters vlak vóór den Kerstboom en zeide: „Ik heb u daar straks reeds verteld hoe wij aan den Kerstboom gekomen zijn en welke beteekenis die verlichte boom voor ons hebben moet. Ook hebt gij door uwe antwoorden op mijne vragen bewezen, dat gij weet waarom wij Kerstfeest vieren en welke heugelijke gebeurtenis wij dezer dagen gedenken. Het is zoo goed en heilzaam, dat de Christelijke kerk een paar dagen in het jaar afgezonderd heeft, om zich te bepalen bij de gezegende komst van den Heiland op aarde. Hij is gekomen om ons, die door de zonde bedorven zijn, zalig te maken. Daartoe nam Hij

onze zonden op zich; en hiervoor mogen wij God wel in alle eeuwigheid danken; want zoo de Heere Jezus zich niet als het Lam Gods voor onze zonden had laten slachten, waren wij allen diep rampzalig, daar wij onszelven niet uit de macht der zonde kunnen verlossen. Ja, God zij geloofd! Elke Kerstdag roept ons toe: Looft den Heer, want Hij is genadig en vol barmhartigheid! Hun nu, die in Hem gelooven, Hem belijden als hun Heiland, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden. Al hunne zonden zijn vergeven, en door zijn Geest geleid, leeren zij strijden tegen al de booze opwellingen des harten en trachten door woord en wandel Hem te verheerlijken, die de zijnen liefhad tot in den dood. Nu zal er misschien een onder u zijn, die zegt: „Ja, maar ik heb tot dusver nog niet in den Heiland geloofd; ik ben alle dagen nog zoo ondeugend en bedenk meer kwaad dan goed. Zou dus de Heere Jezus ook wel voor mij gekomen zijn?” En dan antwoord ik: Welzeker. Er staat geschreven dat de Heere gekomen is voor de onrechtvaardigen, voor goddeloozen en zondaren. Ja, zóo lief had Hij zondaars, dat Hij, om hen te troosten en tot geloof in Hem te bewegen, zich vergeleek bij een herder, die de negen en negentig schapen op de bergen laat en heengaat om het éene schaap, dat verloren was, op te zoeken. Zulk een verloren schaap nu is ieder, die zijne zonden erkent en betreurt, en belijdt zonder de hulp van den Heiland en zonder de liefde van den goeden Herder ongelukkig te zijn. Juist voor de zoodanigen is Hij gekomen. Derhalve, belijdt Hem uwe zonden. Zegt tot Hem: „O mijn Heiland, ontferm U over mij! Vergeef mij mijne zonden en schep mij een rein hart!” Wanneer gij Hem dit in oprechtheid zegt, dan zult gij het weldra in uw hart gevoelen dat de Heiland u verhoord heeft, en dat Hij ons niet doet naar onze zonden en ons niet vergeldt naar onze ongerechtigheden.”

Hier hield de tuinman even op. Het scheen hem toe dat er eenige beweging in de bedstede ontstaan was. Hij gaf Dolf een wenk, die naar de bedstede ging, en straks daarop tot zijn vader kwam en hem toefluisterde: „Vader, Gijs ligt met het hoofd onder de dekens. Ik kan niet zien wat hij doet, maar hij is zeer onrustig.”

„Dat is een goed teeken,” zeide Poeters. „Laat hem maar stil geworden. Misschien is hij onrustig, daar hem zijn hart veroordeelt.”

„Wil ik eens met hem spreken?” vroeg Dolf.

„Nee, doe dat niet. Hij moet rust hebben. Ik zal straks Hannes, den tuinknecht, naar zijne moeder sturen met de boodschap dat haar zoon bij ons is. De arme vrouw zal niet weten wat er van hem is geworden. 't Zal wellicht goed zijn dat hij vannacht maar hier blijft.”

Het overige van den feestavond werd op gepaste wijze doorgebracht. De kinderen werden op allerlei versnaperingen onthaald; en nadat elk een kerstboekje of een ander klein geschenk ontvangen had, dankte de tuinman voor den zegen, dien hij met de kinderen had genoten. Daarna ging de feestvierende jeugd in blijde stemming huiswaarts, en nog dagen- en wekenlang werd er over dien Kerstavond gesproken, die voor menig-een tot zegen was geweest.

Voor de kinderen was deze Kerstavond voorbij, maar voor Gijs nog niet. Nauwelijks een uur later, of daar kwam vrouw Damme. De tuinman had wel gelijk, toen hij meende dat zij ongerust zou zijn over haar zoon, want toen het zoo laat werd, maakte zich de angst van haar meester, dat hem eenig onheil was overkomen. Zóo angstig werd zij zelfs, dat zij wel tien maal niettegenstaande de koude naar buiten ging, om te zien of hij nog niet kwam. Eindelijk, bijna tegelijkertijd met de komst van Hannes, zag zij Piet Slob, die haar vertelde dat Gijs door het ijs was gezakt. Hoe schrikte die arme moeder! Maar gelukkig kon Hannes haar de blijde tijding brengen, dat haar zoon gered was en zelfs de Kerstfeestviering had bijgewoond, al was het ook niet in de opgeruimdheid des harten van de andere kinderen.

Hoewel eenigszins gerustgesteld, kon vrouw Damme echter dien avond haar werk niet meer voortzetten, en zoo spoedig

het ging, haastte zij zich naar de woning van den tuinman, waar zij Gijs nog in denzelfden toestand aantrof.

Ik kan u niet alles vertellen, wat er dien avond tusschen Gijs, zijne moeder, den tuinman en zijn gezin voorviel. Maar dit wil ik u wel zeggen, dat Gijs bekennen moest gelogen te hebben, en dat Dolf hem niet gevraagd had de Kerstfeestviering bij te wonen. Ja, hij bekende nog meer: dat hij wraak had willen nemen op Dolf en dat — en dat — en dat hij nu eens gezien en ondervonden had dat hij een goddelooze jongen was.

En toen deze bekentenis aan zijne lippen was ontvloeden, begon hij zóo hard te schreien, dat ook moeder hare tranen niet kon weerhouden, terwijl de tuinman God dankte, die alles zóo geleid had, dat de booze niet had gezegepraald en dat Gijs bekend was geworden met Hem, wiens lust het is de zonden te vergeven dengene, die ze van harte belijdt.
